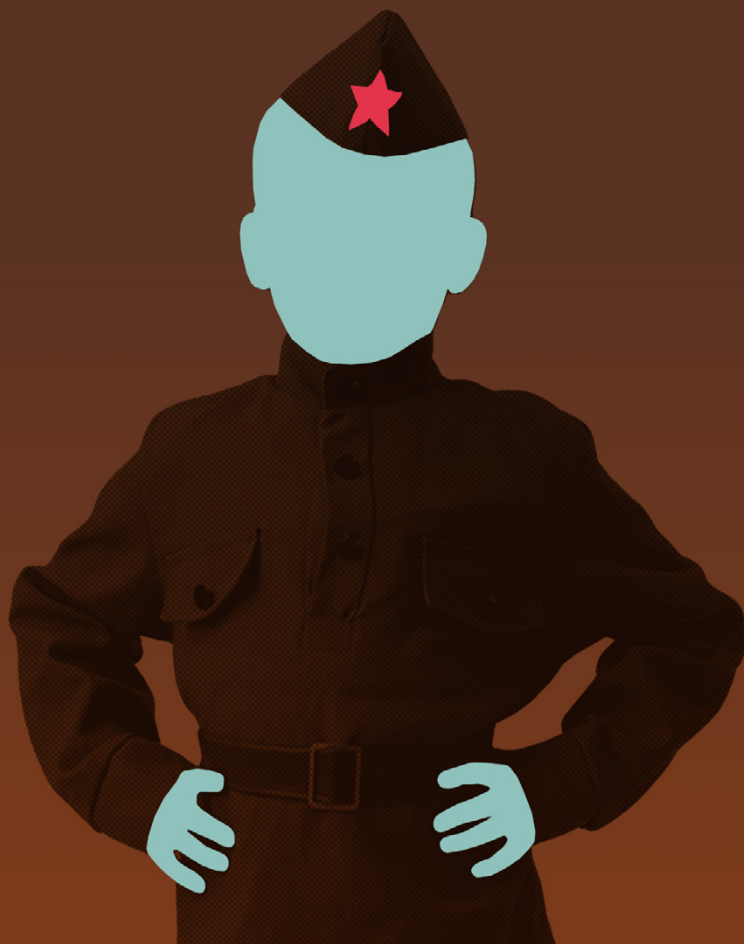

Моніторинговий звіт

"УНІВЕРСАЛЬНИЙ СОЛДАТ"

або

**Освіта як знаряддя Росії на
окупованому півдні України**

Київ, червень 2022

Автори: Валентина Потапова, Марія Суляліна, Олег Охредько,
Сергій Мовчан

Літературна редакція: Будзар Марина

Верстка та дизайн: Макс Афанасьєв

Моніторинговий звіт “Універсальний солдат” або освіта як зброя Росії на окупованому півдні України” / В. Потапова, М. Суляліна, О. Охредько, С. Мовчан – Київ: ЦГП “Альменда” 2022. – 23 с.

Моніторинг підготовлено Центром громадянської просвіти “Альменда” в рамках проєкту «Хроніки зруйнованого дитинства». Проєкт реалізується за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Чеської Республіки в рамках Transition Promotion Program.

Погляди, репрезентовані у цьому матеріалі, належать авторам і не відображають офіційну позицію МЗС Чеської Республіки.

Центр громадянської просвіти «Альменда» (ЦГП «Альменда») – громадська організація, зареєстрована в Ялті 2011 року. До 2014 року пріоритетним напрямком діяльності організації була просвіта в сфері прав людини. В 2014 році через окупацію Криму організація змушена була переїхати до Києва. На сьогодні пріоритетними напрямками діяльності організації є забезпечення систематичного збору точної, своєчасної, перевіреної інформації про серйозні порушення, вчинені щодо дітей в ситуаціях збройного конфлікту.

Для підготовки моніторингових звітів ЦГП «Альменда» керується принципами об’єктивності, достовірності та своєчасності.

Детальніше про Центр громадянської просвіти «Альменда»:
<http://almenda.org>

Контакти для зауважень і пропозицій
Електронна пошта: almenda.ngo@gmail.com

РЕЗЮМЕ

Російська Федерація на окупованих територіях продовжує використовувати освіту для знищення української ідентичності, мілітаризації молоді та виправдання воєнних дій на території України.

Протягом червня 2022 року в окупованому Криму відбулась низка заходів, спрямованих на формування російської ідентичності у молоді, зокрема фестиваль «Великое русское слово» й зміни у літніх таборах для дітей. Російська Федерація продовжує використовувати шкільну освіту для просування ідеї «русского мира». Зокрема, до програми з історії для 9-го класу планується долучити тему «Визнання Росією ДНР і ЛНР», також продовжено дію програми «Земский учитель», у межах якої на територію півострова приїжджають ідеологічно заангажовані вчителі з різних регіонів Російської Федерації. Таке переміщення вчителів на територію Криму є частиною колонізаторської політики РФ.

Не зупиняється і мілітаризація молоді окупованого Криму. В червні окупаційна влада півострова продовжувала проводити тематичні акції, вишколи, паради та інші типи заходів до яких було залучено дітей, які є учасниками молодіжних рухів, таких як Юнармія, та учнів кадетських та інших спеціалізованих класів.

На окупованих територіях Херсонської та Запорізької областей російська влада силується реалізувати «кримський сценарій» нав'язування російської ідентичності. Зі шкіл і бібліотек вилучаються українські підручники й книги, а замість них передаються російські книги з «політично вірним» трактуванням історії. Адміністрацію та викладачів освітніх закладів змушують переходити на російські стандарти, використовуючи різні методи, зокрема залякування та погрози. На керівні посади окупаційна влада призначає лояльних до неї осіб. Учні шкіл і закладів вищої освіти видають документи російського зразка.

У сукупності ці дії окупаційної влади спрямовані на знищення української нації як такої на окупованих територіях і формування у населення окупованих територій мотивації добровільно йти на службу у збройні сили РФ.

Такі дії Росії є порушеннями:

- статті 26 Загальної декларації прав людини, яка встановлює, що освіта має спрямовуватися на повний розвиток людської особи і збільшення поваги до прав людини і основних свобод. Освіта повинна сприяти взаєморозумінню, терпимості і дружбі між усіма народами, расовими або релігійними групами¹;
- статті 13 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, яка також піднімає питання освіти²
- статті 20 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, де закріплено, що будь-яка пропаганда війни має бути заборонена законом³;
- статті 29 Конвенції про права дитини, яка вказує на те, що освіта дитини має спрямовуватися на підготовку дитини до свідомого життя у вільному суспільстві в дусі розуміння, миру, терпимості, рівноправності чоловіків і жінок й дружби між усіма народами, етнічними, національними і релігійними групами, а також особами з корінного населення⁴;
- статті 38, 39 Конвенції про права дитини, які направлені на захист дітей в умовах війни⁵;
- статті 50 Конвенції про захист цивільного населення під час війни (Четверта Женевська Конвенція), що забороняє державі-окупанту, зокрема, заносити дітей до списків підконтрольних їй формувань або організацій, а також статті 51, що забороняє пропаганду служби в армії країни, яка окупувала територію⁶.

1 [джерело](#)

2 [джерело](#)

3 [джерело](#)

4 [джерело](#)

5 [джерело](#)

6 [джерело](#)

МЕТОДОЛОГІЯ

Цей моніторинговий звіт охоплює період 1 – 30 червня 2022 року.

Сфери дослідження: мілітаризація дітей на окупованих територіях, залучення дітей до дій, спрямованих на підтримку так званої «спецоперації» в Україні, знищення української ідентичності, асиміляція населення окупованих територій, знищення української системи освіти.

Географія: тимчасово окуповані території Автономної Республіки Крим і міста Севастополь, Херсонської, Запорізької областей.

Моніторинг базується на відомостях:

- органів державної влади України;

- звітів громадських організацій;
- відкритих джерел тимчасово окупованих територій, а саме:
 - інформації, розміщеній на офіційних сайтах та на офіційних сторінках в соціальних мережах (включно з мережею ВКонтакте) так званого «міністерства освіти тимчасово окупованої території»;
 - офіційних статистичних даних Російської Федерації; інформації, розміщеній на сайтах загальноосвітніх шкіл тимчасово окупованих територій;
 - публікаціях місцевих ЗМІ тимчасово окупованих частин Херсонської, Запорізької областей, Автономної Республіки Крим та м. Севастополь;
 - інформації, оприлюдненій у соціальних мережах.

Обмеження методології:

Під час цього дослідження автори використовували лише доступні для них джерела. Робота з джерелами й аналізом інформації тривала до 30 червня 2022 року.

Інформація та повідомлення, які не вдалось верифікувати станом на дату публікації звіту, не увійшли до цього моніторингового огляду.

Для написання звіту авторами були використані дані, знайдені в соціальній мережі «Вконтакте». Це зумовлено тим, що після повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України більшість інформації від представників окупаційної влади опубліковано саме в цій соціальній мережі, тому вона зараз є фактично єдиним можливим джерелом доступу для отримання необхідних відомостей.

Інформація представлена у звіті висвітлена з метою фіксації злочинів Російської Федерації та боротьби з поширюваною нею дезінформацією.

ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІ ТЕРИТОРІЇ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ І МІСТА СЕВАСТОПОЛЬ

Попри те, що червень знаменує завершення навчального року в школах, освітні установи в Криму продовжують відігравати суттєву роль в асиміляції дітей на окупованому півострові, знищенні української ідентичності, пропаганді підтримки війни в Україні та заохоченню добровільно йти на службу до армії держави-окупанта.

Важливу роль в цих процесах відіграють шкільні вчителі та адміністрація освітніх закладів. Це підкреслює в своїх публічних виступах і так званий «голова Державної ради Республіки Крим» Володимир Константинов:

“Сьогодні вчителі опинилися на передовій боротьби за «Русский мир». Їхні учні сьогодні – це наш народ завтра. Те, що буде закладено в голови дітей, з тим вони житимуть, з тим житиме наше суспільство»⁷.

7 [джерело](#)
[архів](#)

Для реалізації своєї мети зі створення з українських дітей на окупованих територіях «універсальних солдатів», котрі не відчуватимуть зв'язку зі українською державою, не матимуть навичок критичного мислення та ретранслюватимуть російську пропаганду, РФ продовжує колонізацію півострова освітянами з території Росії, які є активними провідниками ідеї «русского мира».

Приміром, наприкінці травня конкурсна комісія затвердила рейтинговий список претендентів за програмою «Земський учитель»⁸. А вже в червні обрані кандидати отримали можливість виїхати для знайомства з директором і школою для подальшого укладання трудового договору.⁹

8 [джерело](#)
[архів](#)

9 [джерело](#)
[архів](#)

Таке переміщення вчителів призводить до культурної асиміляції на окупованих територіях і продовжує тенденції, що взяли свій початок у 2014 році після окупації Криму й окремих районів Луганської та Донецької областей. У цей спосіб Російська Федерація фактично намагається відрізати дітей від українського освітнього середовища, а такі вчителі стають інструментом порушення статей 24, 94 Конвенції про захист цивільного населення під час війни¹⁰.

10 [джерело](#)

Вчителі на сьогодні лишаються головними провідниками ідей «руського мира» для дітей та молоді. Як-от, у межах фестивалю «Великое русское слово», що відбувся 6–12 червня, обговорювалась концепція «русского мира», центральну роль в якій відіграє російська мова як складник колонізаторської політики.¹¹ За інформацією, опублікованою на сторінці В. Константинова, в заході взяли участь також вчителі з окупованих територій Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей.¹²

11 джерело

архів

12 джерело

архів

Окрім того, російська влада продовжує використовувати підручники для формування викривленого тлумачення історичних подій. У червні з'явилась інформація про включення до російських підручників історії для 9 класу теми «Визнання Росією ДНР і ЛНР»¹³

13 джерело

архів

Возрождение страны с 2000-х гг. (3 ч)

Российская Федерация в начале XXI века: на пути восстановления и укрепления страны. Вступление в должность Президента РФ В. В. Путина. Восстановление единого правового пространства страны. Экономическая интеграция на постсоветском пространстве. Борьба с терроризмом. Укрепление Вооружённых Сил РФ. Приоритетные национальные проекты.

Восстановление лидирующих позиций России в международных отношениях. Отношения с США и Евросоюзом.

Воссоединение Крыма с Россией. *Крым в составе Российского государства в XX. Крым в 1991—2014 г.* Государственный переворот в Киеве в феврале 2014 г. Декларация о независимости Автономной Республики Крым и города Севастополя (11 марта 2014 г.). Подписание Договора между Российской Федерацией и Республикой Крым о принятии в Российскую Федерацию Республики Крым и образовании в составе РФ новых субъектов. Федеральный конституционный закон от 21 марта 2014 г. о принятии в Российскую Федерацию Республики Крым и образовании в составе Российской Федерации новых субъектов — Республики Крым и города федерального значения Севастополя.

Воссоединение Крыма с Россией, его значение и международные последствия.

Российская Федерация на современном этапе. «Человеческий капитал», «Комфортная среда для жизни», «Экономический рост» — основные направления национальных проектов 2019—2024 гг. Разработка семейной политики. Пропаганда спорта и здорового образа жизни. Россия в борьбе с коронавирусной пандемией. Реализация крупных экономических проектов (строительство Крымского моста, трубопроводов «Сила Сибири», «Северный поток» и др.). Поддержка одарённых детей в России (образовательный центр «Сириус» и др.).

Общероссийское голосование по поправкам к Конституции России (2020 г.).

Признание Россией ДНР и ЛНР (2022 г.)

Паралельно наукові окупаційні кола продовжують працювати над переписуванням історії та використанням її задля пропаганди російських наративів. Як-от, 16 червня в Кримському Федеральному Університеті відбулася відкрита лекція «Проблеми інтерпретації новітньої історії та протидія спробам фальсифікації історії Великої Вітчизняної війни»¹⁴. Спікером виступив заступник Голови Державної Ради Республіки Крим Володимир Бобков.

14 [джерело](#)
[архів](#)

Наміри остаточного розірвання зв'язків з європейською академічною та науковою спільнотою пролунали в заявах щодо необхідності скасувати Болонську систему у вищій освіті РФ.

На розширеному засіданні Комітету Державної Думи РФ з науки та вищої освіти В. Константинов озвучив ідею щодо виходу Росії з Болонської системи. На його думку, *«на зміну їй має прийти не трішки оновлена варіація, але принципово інша система, яка передбачає інтеграцію всіх щаблів освіти у єдиний комплекс, яка регламентована загальними федеральними стандартами. Необхідно повернути студентів до аудиторії, збільшити обсяг практичного навантаження, а повноцінним замовником з підготовки фахівця має стати держава»*¹⁵.

15 [джерело](#)
[архів](#)

Скасування Болонської системи підтримує і проректор Кримського інженерно-педагогічного університету ім. Якубова Анжеліка Лучінкіна.¹⁶ За її словами, перехід до Болонської системи вищої освіти призвів до відтоку перспективних студентів із Росії та, як наслідок, до нестачі кваліфікованих кадрів.

16 [джерело](#)
[архів](#)

Відмова від Болонської системи та інтеграція всіх компонентів освіти в єдиний комплекс створить ще більшу прірву між освітнім простором підконтрольної України та окупованих територій.

Також це унеможливить проходження атестації для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання в системі вищої освіти, здобутих на тимчасово окупованій території України після 20 лютого 2014 року, оскільки зараз ця процедура прив'язана до визнання навчального навантаження, визначеного кредитами ЄКТС, а тому цей процес буде неможливим для всіх майбутніх випускників закладів вищої освіти, котрі навчалися на окупованих територіях.

«ПАТРІОТИЧНІ» ЗАХОДИ В КРИМУ В ЧЕРВНІ 2022 РОКУ

Будь-яка пам'ятна дата в Криму зараз використовується для пропаганди підтримки війни, яку веде РФ проти України.

Такі дії є порушенням як норм міжнародного права, а саме в статті 1 Статуту ООН¹⁷ закріплено таку ціль: «Підтримувати міжнародний мир і безпеку і з цією метою вживати ефективних колективних заходів для відвертання та усунення загрози миру й придушення актів агресії чи інших порушень миру й провадити мирними засобами, у згоді з принципами справедливості та міжнародного права, залагоджування чи вирішення міжнародних суперечок або ситуацій, що можуть спричинити порушення миру». Окрім того, в Кримінальному кодексі України статтею 436 закріплена відповідальність за пропаганду війни. До таких дій належать:

17 [джерело](#)

- публічні заклики до агресивної війни або до розв'язування воєнного конфлікту;
- виготовлення матеріалів із закликами до вчинення таких дій з метою їх розповсюдження або розповсюдження таких матеріалів.

Усвідомлюючи, що окупанти не зважають на кримінальне законодавство України, можна апелювати до Кримінального кодексу Російської Федерації, де теж закріплено відповідальність за пропаганду війни, тому дії окупантів можуть бути кваліфіковані за статтею 354 КК РФ¹⁸.

18 [джерело](#)

1 червня, в День захисту дітей, окупаційний голова Республіки Крим заявив:

“Сьогодні ми згадуємо дітей Донбасу, котрі загинули й постраждали від агресії українського нацизму. Спеціальна військова операція – це і про захист дітей, про створення для них безпечного та щасливого майбутнього, в якому не буде місця страху й ненависті»¹⁹.

19 [джерело](#)

Протягом червня відбувалась низка заходів, спрямованих на формування «російської патріотичної свідомості» у дітей. Серед них – «вікна Росії», «свіча пам'яті», «хвилина мовчання», «сад пам'яті» тощо.

[архів](#)

Приміром, 3–9 червня відбувся конкурс дитячих садів міста Севастополь на найкращий флешмоб «Разом ми – велика сила, разом ми країна Росія». Більше 1000 дошкільнят стало учасниками конкурсу.²⁰

20 [джерело](#)
[архів](#)

Для знищення української ідентичності активно використовується і російська культура, зокрема кіномистецтво. Для прикладу, 10 червня за програмою Асоціації студентських патріотичних клубів «Я пишуся» відбувся Всеросійський молодіжний кінопоказ²¹, присвячений святкуванню Дня Росії. Мета, яку ставили перед собою організатори заходу, – патріотичне виховання молоді через демонстрацію вітчизняних художніх кінофільмів. Для показу було обрано фільм на воєнну тематику.

21 [джерело](#)
[архів](#)

Продовжується і активна мілітаризація півострова з фокусом на підтримку війни, яку веде Росія в Україні.

Зокрема, 15 червня організація КримПатріотЦентр продемонструвала плакат, що зіставляє радянських солдат періоду другої світової війни, російських солдат російсько-української війни та юнарімійців.²²

22 [джерело](#)
[архів](#)

Победили! Побеждаем! Будем побеждать всегда!

Байда Мария Карповна

За мужество и героизм, проявленные в боях с немецко-фашистскими захватчиками, присвоено звание

Героя Советского Союза

Нимченко Юрий Петрович

За героизм, мужество, отвагу и самоотверженность, проявленные при исполнении воинского долга в ходе специальной военной операции на Украине, присвоено звание

Героя Российской Федерации

Глушко Лилия Сергеевна

За реализацию социально-значимых инициатив награждена нагрудным знаком «Горячее сердце»

Напередодні 22 червня в селі Аромат Бахчисарайського району відкрили після реконструкції пам'ятний знак на місці братньої могили. На відкритті біля пам'ятного знаку стояли «на варті» вихованці Юнармії.²³

23 [джерело](#)
[архів](#)

З 20 по 25 червня на базі аеродрому «Заводське» відбулись воєнно-патріотичні збори «Юний захисник Вітчизни»²⁴. У зборах взяла участь близько 60 учасників з числа вихованців військово-патріотич-

24 [джерело](#)
[архів](#)

них клубів Криму, кадетів та юнармійців. Під час заходу учасники долучились до азів військової справи, пройшли курси стрийової, загальнофізичної, гірської та вогневої підготовки.

За словами керівника Регіонального штабу Всеросійського військово-патріотичного громадського руху «ЮНАРМІЯ» Сергія Гаврильчука, головною метою заходу є **виховання громадянина Росії**.

А 28 червня у Сімферополі на території «Аеропорт Заводське» відбувся парад кадетських класів Криму. У параді взяли участь понад 300 учнів кадетських класів 14 загальноосвітніх організацій з 7 муніципальних утворень.²⁵

25 [джерело](#)
[архів](#)

ЛІТНІ ТАБОРИ ЯК ЩЕ ОДИН ІНСТРУМЕНТ РФ

Вже традиційно російська влада разом з окупаційною адміністрацією продовжує використовувати літні табори для формування російської ідентичності у дітей в окупованому Криму. За інформацію так званого «Міносвіти Криму» планується, що за літо 2022 року лише в дитячих центрах «Артек», «Орлятко», «Океан» і «Зміна» відпочине близько 5 000 000 осіб, серед них діти з окупованих Донецької та Луганської областей.²⁶

26 [джерело](#)
[архів](#)

Загалом кримські літні табори активно використовуються для асиміляції дітей з інших окупованих територій України, зокрема Донецької та Луганської областей.²⁷ Приміром, 22 червня розпочалась зміна профільного табору «Історична спадщина Росії – місто-герой Севастополь»²⁸ для 150 дітей 14–17 років з окупованої Луганської області. Під час таборової зміни реалізовуватиметься культурно-патріотична програма. Схожа ситуація і в інших літніх таборах.

27 [джерело](#)
[архів](#)

28 [джерело](#)
[архів](#)

ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІ ТЕРИТОРІЇ ХЕРСОНСЬКОЇ ТА ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

На тимчасово окупованих територіях Російська Федерація активно продовжує впроваджувати «кримський сценарій» у сфері освіти та культури. Про це відверто заявляють представники влади РФ, окупаційної влади Запорізької та Херсонської областей та окупаційної влади Криму, зокрема й В. Константинов:

“Облаштування звільнених територій значною мірою йде за кримською моделлю. Як щодо Криму президент підтвердив упевненість у тому, що все було зроблено правильно – відповідно до волі кримчан, так і майбутнє звільнених територій залежатиме від вибору їхніх мешканців. І навіть Україна, точніше – те, що від неї зрештою залишиться, може забиратися до ЄС, аби тільки з її території не виходила загроза для нас»²⁹.

29 [джерело](#)
[архів](#)

Одним з важливих кроків, що має зробити РФ для перетворення системи освіти на новоокупованих територіях в інструмент російської пропаганди й знищення української ідентичності, є формування лояльного до окупаційної влади викладацького складу, який буде ретранслювати російські наративи дітям.

Для цього визначальним є процес перенавчання вчителів Херсонської та Запорізької областей з метою викладання за російськими стандартами. Загалом до 1 вересня окупаційна влада планує перенавчити 20 тисяч вчителів різних спеціальностей на території окупованого Криму.³⁰³¹³²

30 [джерело](#)
[архів](#)

Зокрема, з 6 по 8 червня вчителі з Херсонської та Запорізької областей взяли участь у семінарі для вчителів російської мови та літератури за програмою фестивалю «Великое русское слово» в Криму під час якого відбулось навчання методикам викладання російської мови та літератури³³, а вже 23 червня 70 освітян з окупованих територій Херсонської та Запорізької областей взяли участь в семінарі «Реалізація державної політики у сфері освіти. Досвід Республіки Крим» присвяченому переходу на російські освітні стандарти³⁴³⁵³⁶. 27 червня для учасників семінару прочитали лекції представники Міністерства освіти, науки та молоді Республіки Крим і навіть профспілки працівників народної освіти та науки РФ. Для керівників закладів освіти окупованих частин

31 [джерело](#)
[архів](#)

32 [джерело](#)
[архів](#)

33 [джерело](#)
[архів](#)

Запорізької та Херсонської областей також провели семінар у Євпаторії, де був присутній С. Аксенов³⁷. Окрім того, 28 вчителів з Мелітополя відвідали 4-денний семінар у Підмосков'ї³⁸, а ще одна група навчалася в Євпаторії³⁹.

34 [джерело](#)

[архів](#)

35 [джерело](#)

[архів](#)

36 [джерело](#)

[архів](#)

37 [джерело](#)

[архів](#)

38 [джерело](#)

[архів](#)

39 [джерело](#)

[архів](#)

40 [джерело](#)

[архів](#)

Наприкінці червня вчителі окупованих частин Херсонської області почати отримувати запрошення на перепідготовку до тимчасово окупованого Криму⁴⁰:

Внимание!
Уважаемые педагоги!
Министерство просвещения Российской Федерации
Республика Крым
г. Евпатория
июль-август 2022 г
Курсы повышения квалификации для педагогов Херсонщины
(БЕСПЛАТНО)

Предмет	Дата
Начальные классы	18.07-23.07
Русский язык	01.08-08.08
История	08.08-13.08
Математика	15.08-20.08
Физика	15.08-20.08
Химия	22.08-27.08
Биология	22.08-27.08

Желающие посетить курсы могут заполнить форму для регистрации до **06 июля 2022 г.**
Группы будут отправляться централизованно из г. Херсона утром в первый день курсов (место отправки сообщим индивидуально).
Количество мест ограничено!

Загалом **переведення освіти на російські стандарти наразі є одним із основних завдань окупантів**.⁴¹

41 [джерело](#)

[архів](#)

Важливо зауважити, що значна частина адміністрації шкіл і викладацького складу відмовляється співпрацювати з окупаційною владою та переводити навчальні заклади на російські стандарти. До прикладу, за даними Антона Геращенко, з 60 директорів Херсонських шкіл лише 2 погодились перейти на російські програми з 1 вересня.⁴²

42 [джерело](#)

[архів](#)

Про відмову адміністрацій освітніх закладів співпрацювати з окупаційною владою заявив і В. Константинов:

“Директор школи – це командир батальйону у них. Він на передовій. І коли наші зібрали нараду з директорами шкіл з організації першого вересня, 80% директорів встали й пішли. Не вмовляти їх повернутись треба, а замінити на своїх комбатів!»⁴³.

Окупаційна влада вдається до різних методів забезпечення переведення освіти на російські програми, серед яких залякування, викрадення, маніпулювання, заохочення та заміна керівників освітніх закладів на лояльних до РФ. Одним із методів тиску є те, що працівники освітніх закладів отримали листи, в яких з посиланням на IV Женевську Конвенцію та для «запобігання гуманітарній катастрофі» військово-цивільна адміністрація Херсона вимагає від освітян забезпечення освітнього процесу на окупованих територіях, погрожуючи в разі відмови застосуванням санкцій.⁴⁴

Іншим розповсюдженим методом є заміна адміністрації освітніх закладів. Як-от, проректором Херсонського державного університету окупаційна влада призначила Едуарда Волощука⁴⁵, в Каховці⁴⁶, Бердянську⁴⁷ та інших містах відбулись заміни директорів шкіл, в Херсоні розпочався процес відбору кандидатів на посади директорів і завідувачів дитячими садками.⁴⁸

Важливість впливу на свідомість дітей через освіту також демонструє ще й той факт, що окупаційна влада в Запорізькій області погрожує позбавляти батьківських прав мешканців, діти яких не відвідуватимуть школи на окупованих територіях у новому навчальному році.⁴⁹ Такі дії є неприпустимими у світлі статті 27 Конвенції про захист цивільного населення під час війни⁵³, яка закріплює, що особи, котрі перебувають під захистом, мають право, за будь-яких обставин, на особисту повагу, повагу до своєї честі, права на сім'ю, а також їх необхідно захищати від будь-якого акту насильства чи залякування.

Ще одним кроком для впливу на свідомість дітей є посилення взаємодії між молоддю окупованих територій Запорізької, Херсонської, Луганської, Донецької областей і Криму. 10 червня було проведено телеміст на тему «Розвиток молодіжної політики на території ЛНР, ДНР, Херсонської та Запорізької областей», під час якого представники Ради президентів учнівського самоврядування при Голові Республіки

43 [джерело](#)

[архів](#)

44 [джерело](#)

[архів](#)

45 [джерело](#)

[архів](#)

46 [джерело](#)

[архів](#)

47 [джерело](#)

[архів](#)

48 [джерело](#)

[архів](#)

49 [джерело](#)

[архів](#)

50 [джерело](#)

[архів](#)

51 [джерело](#)

52 [джерело](#)

53 [джерело](#)

Крим і Молодіжного уряду Республіки Крим обговорили з дітьми й молоддю з Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей співробітництво у сфері молодіжної політики та учнівського самоврядування.⁵⁴ Про важливість впливу окупаційної влади на освіту та молодіжну політику свідчать і призначення лояльних до РФ осіб на посади, пов'язані з розвитком молоді. Приміром, на посаду директора херсонського Палацу молоді та студентів було призначено Віктора Георгієва, котрий вже отримав російський паспорт.⁵⁵

54 [джерело](#)
[архів](#)

55 [джерело](#)
[архів](#)

56 [джерело](#)
[архів](#)

Російська влада також продовжує завозити в окуповані регіони «правильну» літературу для впливу на свідомість дітей через культуру.⁵⁶

ЗАВЕРШЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

У червні в частині закладів освіти на окупованих територіях відбувався початковий процес. В середині червня почала з'являтися інформація про необхідність учням, котрі не відвідували навчання весною, прийти в школи для проходження тестування, за результатами якого відбуватиметься переведення до наступного класу.⁵⁷

57 [джерело](#)
[архів](#)

Такі дії окупантів прямо суперечать положенням статті 38 Конвенції ООН про права дитини⁵⁸, якою визначено, що згідно з своїми зобов'язаннями за міжнародним гуманітарним правом, пов'язаним із захистом цивільного населення під час збройних конфліктів, держави-учасниці повинні вживати всіх можливих заходів з метою забезпечення захисту дітей, яких торкається збройний конфлікт, і догляду за ними. Оскільки навчання в умовах війни безпосередньо в закладі освіти загрожує життю і здоров'ю учасників освітнього процесу, то варто утриматися від таких дій.

58 [джерело](#)

Крім того російська влада почала видавати російські атестати й дипломи на окупованих територіях.⁵⁹

59 [джерело](#)
[архів](#)

Як-от, учні шкіл міста Бердянськ для отримання документів російського зразка про закінчення школи мали здати мультитест і подати заяву.^{60,61,62}

60 [джерело](#)
[архів](#)

61 [джерело](#)
[архів](#)

В Мелітополі випускники шкіл також отримали атестати російського зразка, а також російські медалі. 29 червня з'явилась новина про те, що керівник Федеральної служби з нагляду у сфері освіти та науки

62 [джерело](#)
[архів](#)

Анзор Музаєв видав перші атестати російського зразка випускникам середньої загальноосвітньої школи №15.⁶³ До школи було доставлено 4400 атестатів за 9 та 11 класи, разом з 400 атестатами з відзнакою та медалями до них. Загалом Федеральна служба з нагляду у сфері освіти та науки (рос. – Рособрнадзор) завезла до Мелітополя 20 тисяч бланків шкільних атестатів російського зразка, а також обладнання для друку атестатів.⁶⁴

63 [джерело](#)
[архів](#)

Інша ситуація в Херсонській області. 7 червня начальник Херсонського обласного управління освіти Тетяна Кузьмич заявила, що херсонські випускники у 2022 році отримають атестати українського зразка, а наступні покоління – російського: у цьому питанні планують повторити досвід Криму 2014 року.⁶⁵

64 [джерело](#)
[архів](#)

65 [джерело](#)
[архів](#)

МЕЛІТОПОЛЬ – ЯК ЗРАЗКОВЕ «ЗВІЛЬНЕНЕ» МІСТО

З початку окупації новопризначена освітня адміністрація Мелітополя, включно з директоркою департаменту освіти та науки міста Оленою Шапуровою, розпочала активно співпрацювати з російською владою: відновлювати освітній процес, використовуючи різні методи, серед яких і залякування^{66,67}, переводити освіту на російські стандарти, проводити заходи, спрямовані на підтримку дій окупантів.

66 [джерело](#)
[архів](#)

27 травня в Мелітополі на базі Мелітопольського аграрного університету, Мелітопольського педагогічного університету, Бердянського педагогічного університету й Класичного приватного університету Мелітополя створено Мелітопольський державний університет.⁶⁸ Навчальна система університету адаптуватиметься під російську, а всі студенти й викладачі (так само, як це відбувалось і в Криму) автоматично стають студентами й викладачами новоствореного університету, а випускники отримують дипломи російського зразка.^{69,70}

67 [джерело](#)
[архів](#)

68 [джерело](#)
[архів](#)

69 [джерело](#)
[архів](#)

Також відбувається скорочення числа шкіл, що можна пояснити зменшенням кількості населення окупованої території.⁷¹

70 [джерело](#)
[архів](#)

Освітні інституції в Мелітополі вже активно використовуються для формування російської ідентичності в українських дітей. Зокрема, 6 червня у бібліотеці імені Горького діти міста були залучені до святкування дня російської писемності, найперше писали диктант російською мовою.⁷²

71 [джерело](#)
[архів](#)

72 [джерело](#)
[архів](#)

В День Росії 12 червня Міністр освіти Сергій Кравцов відвідав із робочою поїздкою Мелітополь. Він зустрівся з освітянами й випускниками шкіл. Під час зустрічей увага приділялась підвищенню кваліфікації педагогів і залученню дітей до участі у заходах російських дитячих рухів.⁷³

Випускники в Мелітополі отримали атестати й медалі російського зразка.^{74,75} Особливу увагу до Мелітополя засвідчує і те, що випускників мелітопольських шкіл привітала Голова комітету Держдуми РФ з освіти Ольга Казакова.⁷⁶

73 [джерело](#)

[архів](#)

74 [джерело](#)

[архів](#)

75 [джерело](#)

[архів](#)

76 [джерело](#)

[архів](#)

З 1 вересня в Мелітополі плануються розпочати навчання російською мовою, за 5 бальною системою оцінювання.⁷⁷ Для переведення системи освіти в Запорізькій області на російські стандарти до міста приїздив міністр просвіти РФ Сергій Кравцов.⁷⁸ Основною метою приїзду представників Міністерства просвіти РФ було підготувати систему освіти Запорізької області до роботи з 1 вересня за новими навчальними планами й програмами, оновити матеріально-технічне забезпечення навчальних закладів і залучити висококваліфіковані кадри для роботи за російськими стандартами.⁷⁹

77 [джерело](#)
[архів](#)

78 [джерело](#)
[архів](#)

79 [джерело](#)
[архів](#)

Триває і перетворення культурного простору міста. Бібліотеки міста отримали декілька тисяч книг: класичні твори російської літератури, історичні видання, військову літературу й книги для дітей шкільного та молодшого шкільного віку.⁸⁰ Через літературу окупаційна влада продовжує політику знищення української ідентичності у дітей і створення «універсального російського громадянина».

80 [джерело](#)
[архів](#)

Дітлахів міста заохочують до глибшої інтеграції в російський освітній простір. Зокрема, 500 школярів отримали можливість поїхати до дитячих оздоровчих центрів окупованого Криму, програмне наповнення яких, як зазначалося вище, спрямоване на формування з дітей патріотів РФ.⁸¹

81 [джерело](#)
[архів](#)

МОЖЛИВОСТІ ВСТУПУ ДО ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЯКІ ПРОПОНУЄ РОСІЙСЬКА ВЛАДА

Для окупованих територій Херсонської та Запорізької областей російська влада й окупаційна адміністрація надає пільги для отримання вищої освіти на території Херсонської, Запорізької областей, у Криму, а також у деяких вишах РФ. Основна мета цих пільг – залишити молодь окупованих територій на цих територіях або в межах території РФ. Для цього розпочали роботу гарячі лінії, які консультують дітей щодо вступу, а Севастопольський державний університет налагодив роботу курсів для абітурієнтів з Херсонської та Запорізької областей, на яких українських випускників готують до вступу в російські заклади вищої освіти.⁸²

82 [джерело](#)
[архів](#)

Наприклад, новостворений Мелітопольський державний університет запрошує на навчання абітурієнтів на безкоштовній основі.⁸³

83 [джерело](#)
[архів](#)

МЕЛИТОПОЛЬСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ приглашает получить высшее образование по классическим, техническим и педагогическим специальностям

НА БЕСПЛАТНОЙ ОСНОВЕ

г. Мелитополь, пр. Б.Хмельницкого, 18

+7 990 021 57 16

Окрім того, випускники з Херсонської⁸⁴ та Запорізької області⁸⁵ зможуть вступити в 2022 році до російських та кримських закладів вищої освіти за спеціальними квотами, які передбачають надання бюджетного місця, права на проживання в гуртожитку й стипендії.

84 [джерело](#)

[архів](#)

85 [джерело](#)

[архів](#)

ПАМ'ЯТКА ВІПУСКНИКУ ХЕРСОНЩИНИ

Получение аттестатов об образовании российского образца
и поступление в ВУЗы Российской Федерации и Республики Крым

Необходимо предоставить в ВГА Херсонской области справку
из образовательного учреждения о его окончании, а также
документы, удостоверяющие личность выпускника.

ВУЗЫ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

в которых в 2022 году предусмотрены квоты на поступление абитуриентов
из ДНР, ЛНР и ряда областей Украины

- Российский университет дружбы народов
- Белгородский государственный национальный исследовательский университет
- Воронежский государственный технический университет
- Брянский государственный университет имени академика И.Г. Петровского
- Кабардино-Балкарский государственный университет имени Х.М. Бербекова
- Волгоградский государственный технический университет
- Донской государственный технический университет
- Ростовский государственный экономический университет
- Крымский федеральный университет имени В.И. Вернадского
- Северо-Кавказский федеральный университет
- Южный федеральный университет
- Севастопольский национальный технический университет
- Институт театрального искусства имени И.Д. Кобзона

Документы принимают
в Департаменте науки и образования Херсонской ВГА

Консультации специалистов департамента можно получить каждый день,
кроме воскресенья с 12 до 15 во Дворце молодежи и студентов
по адресу: г. Херсон, площадь Шевченко д.1

Цей факт унаочнює інформаційна листівка, поширювана серед випускників з Херсонської області, про можливість вступу за спрощеною системою до російських університетів й університетів в окупованому Криму.

Окрім того, для стимулювання випускників до вступу в університети на території РФ окупаційна влада заявила, що випускникам-відмінникам шкіл Мелітополя, котрі планують вступати до провідних російських вишів, дадуть громадянство РФ поза чергою.⁸⁶

86 [джерело](#)

[архів](#)

